

Lydværk med økologiske perspektiver ser dagens lys efter 40 år – *Les Éphémères* af lydmaleren Knud Viktor

Det forsvundne mesterværk *Les Éphémères* af den selverklærede lydmaler Knud Viktor (1924-2013) udgives nu af Institut for Dansk Lydarkæologi – hele 40 år efter dets tilblivelse. Viktors banebrydende lydarbejder – hans *images sonores* – består af lydoptagelser af insekter, dyr og hans lokale omgivelser. Hans eneste tidligere udgivelser, de eftertragtede LP'er *Images* og *Ambiances* fra 1972, blev genudgivet af Institut for Dansk Lydarkæologi i 2017.

Les Éphémères blev oprindeligt kommissioneret af den franske radiostation France Musique i 1977 og bestod af tyve korte lydbilleder, der blev sendt som små vignetter indimellem de andre radioprogrammer. Et færdigt masterbånd og endda et komplet cover-layout til en LP-udgivelse blev fundet i Viktors arkiver, efter hans død i 2013. I samarbejde med foreningen Allo la Terre og Museet for Samtidskunst, er vi hos Institut for Dansk Lydarkæologi meget glade for endelig at kunne udgive dette helt centrale værk.

Om udgivelsen:

- Overspillet og re-mastereret fra det originale masterbånd
- 180 gram deluxe sort vinyl
- Nøje rekonstrueret omslag med Knud Viktors eget oprindelige cover-foto
- 24-siders booklet, illustreret med Viktors egne fantastiske fotografier
- Omfattende essay om Viktor og hans arbejde af kurator Magnus Kaslov

Historien om *Les Éphémères*

Fra midten af 1970'erne begyndte Viktor næsten udelukkende at komponere for fire kanaler. Han opfandt sin egen intuitive kvadrofoniske mixer – Tetramix – for at realisere sine rumlige visioner for hans *Image VI – Lubéronsymfonien*, og fra da arbejdede han med kvadrofonisk lyd, hvilket gjorde udgivelsen af hans værker vanskelig. *Les Éphémères* ligger tæt på i tid og knytter også tætte bånd til *Lubéronsymfonien*, som Viktor betragtede som sit hovedværk. Måske mest påfaldende er skiftet i den måde, hvorpå han anvender optagelser af insekter, fugle og dyr i både *Lubéronsymfonien* og *Les Éphémères*: Ofte ubehandlede og klart genkendelige, efterlader de dyrelydernes iboende melodi og rytme til at stå for sig selv som en slags sang, og lag på lag skaber de enkle og elegante lydbilleder. I to af de tyve stykker blander Viktors egen stemme sig med dyrene, idet han reciterer to digte. Det ene om den syngende vingård befolket af musikalske fårekylinger, det andet tegner et efterårsbillede med vin, der bobler i tønder, mens vi hører vinfluerne summe:

Det er fårekylinger
i titusindvis.
De får dalen til at resonere.
De er overalt:
på blade
på græsstrå.
De er meget svære at få øje på.
I virkeligheden er de mange flere, end dem
man hører.
De rejser deres gennemsigtige vinger i luften
og får dem til at vibrere.
Lyden forplanter sig fremad og bagud,
ikke til siderne.
Det er de mest melodiske af alle fårekylinger.

Vinmarken synger.

Efterår
Høst
I tønderne bobler vinen.
Millioner af vinfluer er overalt.
De synes brunlige
men ser man godt efter
opdager man at øjnene er røde – lysende.
Kroppen er okkergul
med sorte ringe hele vejen rundt.
I lyset reflekterer vingerne alle farver

En jordborger

Viktors kunstneriske arbejde vokser ud af en enorm kærlighed til og fascination af hans ledsagende arter samt landskabet og geologien, der omgav ham. Hans værker skildrer livet på bjerget, hvor han levede i 50 år. Alt imens han kunne høre, hvordan landskabets økologi ændrede sig i kraft med, at det kommercielle landbrug og dets pesticider tog fat, blev et større perspektiv tydeligt for ham:

“Det har vist sig, at mit arbejde i virkeligheden har sat gang i mange ting; det rører ved noget universelt, som jeg synes, jeg har pligt til at meddele andre. Det er en pligt, som jeg føler som jordborger. Ikke som menneskeborger, men som jordborger. Måske lyder det prætentivt, men det er et spørgsmål om de kommende generationer.”

– Knud Viktor

Viktor beskrev selv sin naturfilosofi som “indiansk”, hvormed han henviser til de indfødte amerikanske folkeslag:

“Man kan ikke nøjes med, at der sidder nogle regeringsmænd og bestemmer. Det kan gøre noget, men det kan aldrig gøre det hele. Økologien må jo være en livsform. En gestus. At den er inkorporeret i ethvert menneskes gestus. Den må være indiansk: At træet er min bror, som de siger, og floden er min søster.”

– Knud Viktor

Forsvindende arter som fossiler på magnetbånd

Verden har gennemgået dramatiske økologiske forandringer, siden Viktor optog sine lyde. Ikke alene er de enkelte insekter og dyr, som han registrerede, forsvundet fra Luberon, men tilmed hele arter. Som en slags fossiler eksisterer deres aftryk nu kun i hans værker, i de optagelser, der er lagret på bånd. Midt i vores planets sjette masseudryddelse er den voksende stilhed, som Viktor hørte i sine umiddelbare omgivelser, nu global: forskere vurderer, at halvdelen af planetens dyreliv allerede er forsvundet. Viktors lydværker giver os mulighed for at låne hans ører. De formidler hans kærlighed til de dyreverdenser, der omgav ham. Måske kan også vi se vores ledsagende arter forskelligt gennem hans værker.

Biografi – Knud Viktor (1924-2013)

Efter at have studeret maleri, grafik og fresko på det Kongelige Danske Kunstakademi i København (1951-1958), købte Knud Viktor i 1961 et lille kompleks af faldefærdige kalkstensbygninger fra 1300-tallet på skråningen af Luberon-bjerget i Provence. Han beskriver, hvordan han blev forstyrret i sit malearbejde af tusindvis af cikader, der krævede hans opmærksomhed. Deres lyd afspejlede sollyset: Når en sky gik for solen, stoppede de med at lyde eller ændrede deres rytme. Det førte ham til at eksperimentere med lydoptagelser. Viktor insisterede på, at hans kompositioner, som han kaldte 'lydbilleder' – images sonores – ikke var musik, men en fremskrivning af maleri og skulptur, og han henviste konsekvent til sig selv som 'lydmaler'. Viktors værker skildrer dyrelivet og landskabet omkring ham på bjerget. Hans mest centrale instrument var båndoptageren, og han ændrede gerne mikrofoner og andet udstyr for at bygge sine egne lydeffektmaskiner skræddersyet til hans formål: at fange og komponere med de utæmmede lyde fra hans ledsagende arter på Lubéron. Fra 1970'erne og frem opførte han regelmæssigt sine værker i Frankrig, især Provence, men også i Spanien, Belgien, Grækenland og Danmark. I 1980'erne oplevede han en voksende anerkendelse som kunstner og skabte lydsider til danseoptrædener, teater og film. Viktor boede på bjerget i det sydlige Frankrig i næsten 50 år, før han flyttede tilbage til Danmark i 2010, hvor han levede indtil sin død.

Uddrag fra essayet af Magnus Kaslov, der ledsager udgivelsen:

“De satte sig på kroppen af én, på husmurene og overalt. Overalt var der cikader.” Sådan beskrev den danske billedkunstner Knud Viktor (1924–2013) oplevelsen af at flytte til Provence i Sydfrankrig med sin hustru Maria Viktor i 1961. Viktor beskrev, hvordan cikadernes “voldsomme lyd” slog ham ud af kurs med malearbejdet og krævede hans opmærksomhed. Overdøvede ham. Meget sigende for Viktors praksis mødte han insekternes påtrængende tilstedeværelse med åbne ører. For ham resulterede mødet i spørgsmålet: “Hvordan er cikadernes liv?” Et spørgsmål, der viste sig at være svært for Viktor at få svar på, til trods for at cikaderne var alle steder og endda optræder som Provence-regionens officielle emblem. Selv om de var overalt, var deres liv ukendt og usynligt for de lokale, han talte med. I Viktors enkle spørgsmål ligger implicit et ønske om at være i øjenhøjde med insekterne. En øjenhøjde, som peger på helt centrale aspekter af Viktors indstilling til de dyr og de omgivelser, der blev hans kunstneriske omdrejningspunkt.

Knud Viktor købte i starten af 60'erne en faldefærdig kalkstensbygning fra 1300-tallet på sydsiden af Luberon-bjergmassivet. Luberon-bjerget blev udgangspunktet for den kunstpraksis, som Viktor udviklede hen over mere end 50 år. En praksis som byggede på nærstudier og indtryk fra dyre- og planteliv og det landskab, der omgav hans eget liv på bjerget. Han skabte lydværker, som gav stemme til dyr og insekter ud fra et ønske om at opnå et møde på tværs af arter. Et egentligt møde, ansigt til ansigt, hvor begge parter nærmer sig hinanden i grænselandet mellem arter, væsner, kroppe – og hvor begge forlader mødet forandret.

Udgivelsesinformation

Les Éphémères udgives i samarbejde med foreningen Allo la Terre, der varetager Knud Viktors arv og ejendom. Lyden er blevet overspillet fra det originale masterbånd, og udgivelsen inkluderer et nøje restaureret cover med Knud Viktors eget fotografiske arbejde. LP'en ledsages af en 24-siders booklet, rigt illustreret med Viktors fotografier, samt et omfattende essay af kurator Magnus Kaslov fra Museet for Samtidskunst i Roskilde.

Udstilling af Knud Viktors værker på Museet for Samtidskunst

LP'en udgives i forbindelse med udstillingen *Bjerget Synger* på Museet for Samtidskunst, 18.01.2019-28.4.2019. Udstillingen præsenterer Viktors lydbilleder, fotografiske værker, videoinstallationen *Voiles d'Araignées* og tv- og radio-programmer fra Danmarks Radio.

Presskit med hi-res billeder og MP3-filer:

<http://lydarkaeologi.dk/ephemeres-presskit.zip>

For mere information kontakt:

Magnus Kaslov
Museumsinspektør, Museet for Samtidskunst
Tlf. 22 61 61 52
magnusfk@samtidskunst.dk

For ordrer, kontakt:

Kasper Vang
Institut for Dansk Lydarkæologi
info@lydarkaeologi.dk

www.lydarkaeologi.dk

www.lydarkaeologi.bandcamp.com

